

ЕДНОЗНАЧНИ РЕШЕНИЯ ОТ АДТИВЕН ФАКТОРЕН АНАЛИЗ С ДИСКРЕТНИ ДАННИ ЗА ЕДНОРОДНА И РАЗНОРОДНА ПРОДУКЦИЯ

Емил Христов*

Предмет на настоящата статия са методите за анализ на промяната (прираста или намалението) на стойностната маса на определена продукция за две сравнявани години. Най-напред тази маса се разглежда като еднородна съвкупност за дадено количество натурални единици на една стока и се изразява чрез производението на два фактора - средната цена и натуралното количество на стоката. Промяната на същата маса се анализира с разширен метод, който обединява представените адитивни методи за анализ на абсолютни резултативни величини и средни равнища. Успоредно с него се извежда и прилага съответен адитивен метод за анализ на промяната на стойностната маса на разнородна продукция, която се състои от различни видове стоки и услуги. Получените ефекти от приложението на двата метода се представят в абсолютна и относителна форма. Относителната форма се разглежда като изходна и логически обоснована основа за преминаване от адитивния факторен анализ в бъдещ еквивалентен мултипликативен (индексен) анализ.

Същност на еднородната и разнородната продукция

Всяка стойностна маса на продук-

цията на една стока или извършена услуга от даден вид за дадена календарна година се разглежда като еднородна съвкупност. Тя може да се представи с най-агрегирани данни като произведение на средната цена на стоката $\bar{p}$ и количеството или броя на нейните физически единици Q , изразени в някаква натурална мярка (кг, тонове, м², м³ и др.). Същата еднородна продукция може да бъде представена и с по-подробни групирани данни, например производството на стоката по териториален признак, формата на собственост на предприятието и други. В този случай стоката във всяка група се характеризира с груповата средна цена p_i и количеството на натуралните единици q_i . Сумата на натуралните единици от всички групи съставя общото количество на стоката Q за дадена календарна година, или $\sum_{i=1}^k q_i = Q$, където k е броят на групите. От своя страна средната цена $\bar{p}$ на стоката може да се представи като претеглена средна аритметична на груповите цени p_i с тегла груповите количества q_i .

$$\text{Или: } \bar{p} = \frac{\sum_{i=1}^k p_i q_i}{\sum_{i=1}^k q_i} = \frac{\sum_{i=1}^k p_i q_i}{Q}. \text{ Оттук ця-$$

лата стойностна маса на еднородната

* Д.и.н., ст.н.с. I ст.; e-mail: emil_hristov_37@hotmail.com.